

δεσπότης

Τρίτη, 10 Απριλίου 2012

8:11 μμ

Ετυμολογία

πόσις·(ο) σύζυγος, νόμιμος σύζυγος, άνήρ || ο νόμιμος σύζυγος
ο άρχικός τύπος θά ήτο πότις, ώς δεικνύουσιν οι τύποι
νότνια,δεσπότης, δέσποινα (θηλ <δεσπότνια)

Επειδη παραγεται από το ποσις (της γ κλισεως) διατηρει την
αναβιβαση του τονου στην κλητικη. Λέμε δηλαδή Δέσποτα αντι
Δεσπότα. Οπως προφωνούσαν οι Αρχαίοι: Αγάμεμνον αντι
Αγαμέμνων.

Συνώνυμο

Άλοχος

Παραγωγα

Από το δεσποτης το ρημα δεσπόζω. Ειμαι κυρίαρχος, κυριαρχώ, είμαι
απ'επάνω

Η Δεσπόζουσα

Το Δεσποτικον

Ο Δεσποτικός -ο αυταρχικός, τυρανικός.

Το Δεσποτάτον του Μωρέως, της Ηπείρου, της Τραπεζούντος

Αναφορές

Πόσις

Ελ. ὦ καινός ήμίν πόσις, ἀναγκαίως ἔχει
τὰ πρῶτα λέκτρα νυμφικᾶς θ' ὀμιλίας (1400)
τιμᾶν· ἐγὼ δὲ διὰ τὸ μὲν στέργειν πόσιν
καὶ ζυνθάνοιμ' ἄν· ἀλλὰ τίς κείνῳ χάρις

Ευριπίδου - Ελένη 1399

Κα. ἰὼ τάλαινα, τόδε γὰρ τελεῖς; [ἀντ. δ]

τὸν ὀμοδέμνιον πόσιν

λουτροῖσι φαιδρύνασα, πῶς φράσω τέλος;
τάχος γὰρ τόδ' ἔσται· προτείνει δὲ χεῖρ' ἐκ
χερὸς ὀρεγομένα.

Αισχύλου -Αγαμέμνων 1108

Ο Δαρειός έδωσε εντολή σ'ένα δούλο του να του λέει κάθε πρωί:

«**Δέσποτα**, μέμνησο τῶν Αθηναίων»

μέμνησο των Αθηναίων = θυμίσου του Αθηναίους . (μεταφορικά)

φρόντισε να εκδικηθείς ή φυλάξου, πρόσεχε, έχε το νου σου.

Επειδή οι Αθηναίοι και οι Ερετριείς βοήθησαν τους Ίωνες στην
επανάσταση εναντίον των Περσών,

Δεσπότης ονομαζεται σήμερα ο επισκοπος.

Πχ. Ευλογησον Δεσποτα

Ὁ διάκονος. Πλήρωσον, **δέσποτα**.
Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τοῦ ἄρτου μερίδα βάλλει
εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον λέγων·

Στο βυζάντιο **Δέσποτα** αποκαλοῦσαν τον αυτοκράτορα.
Ο Θεός είναι ο **Δεσπότης** πάντων και συχνά προσφωνείται έτσι.

Πχ. Καὶ δος ἡμῖν Δέσποτα, πρὸς ὑπνον ἀπιούσιν, ἀναπαυσιν σωματος
καὶ ψυχῆς.